

Рецензія

на дисертацію Зубалій Алли Олександрівни «Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами інтеграції художньо-продуктивної та театральної-ігрової діяльності», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

У представленій дисертаційній роботі порушено надзвичайно актуальну для сучасної педагогічної науки й освітньої практики проблему – підготовку майбутніх вихователів до формування творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку. У контексті модернізації системи освіти України, впровадження ідей Нової української школи, компетентнісного підходу та гуманістичної парадигми виховання, зазначена проблематика набуває стратегічного значення.

Особливої ваги дослідження набуває у зв'язку з необхідністю формування творчої, ініціативної, креативної особистості, здатної до самореалізації в умовах динамічного соціокультурного середовища. Дошкільний вік, як слушно підкреслює авторка, є сенситивним періодом розвитку творчості, а отже, саме на цьому етапі закладаються основи креативного мислення.

Важливо, що дисертантка не обмежується традиційним підходом до професійної підготовки педагогів, а пропонує інноваційний – інтеграцію художньо-продуктивної та театральної-ігрової діяльності як ефективного засобу розвитку творчості дітей. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям міждисциплінарності, інтеграції знань та практикоорієнтованості освіти.

Отже, тема дисертації є своєчасною, соціально значущою та науково обґрунтованою.

Дисертаційна робота характеризується належним рівнем теоретико-методологічного обґрунтування. Авторкою здійснено ґрунтовний аналіз психолого-педагогічних, філософських і методичних джерел, що дозволило системно розкрити сутність ключових понять дослідження; уточнити зміст дефініцій «творчі здібності дітей старшого дошкільного віку» та «готовність майбутніх вихователів»; визначити структурні компоненти готовності (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний); обґрунтувати доцільність інтегративного підходу.

Заслуговує на схвалення глибокий аналіз наукових підходів до проблеми творчості (Гілфорд, Торренс, Богоявленська та ін.), що свідчить про широку теоретичну базу дослідження.

Важливим є те, що авторка чітко визначає суперечності (вступ), які існують у сучасній системі підготовки вихователів, і логічно виводить із них мету та завдання дослідження.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що: вперше системно розглянуто проблему формування творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами інтеграції художньо-продуктивної та театральної ігрової діяльності та підготовки майбутніх вихователів до цього процесу; визначено організаційно-педагогічні умови ефективної підготовки; створено структурно-функціональну модель підготовки; уточнено понятійно-категоріальний апарат дослідження; удосконалено зміст і методи професійної підготовки.

Теоретична цінність роботи полягає у розвитку ідей інтеграції мистецьких видів діяльності в дошкільній освіті та професійній підготовці педагогів.

Практична значущість дослідження є беззаперечною. Авторкою: розроблено методичне забезпечення підготовки майбутніх вихователів; запропоновано систему вправ, творчих завдань і проєктів; визначено критерії та рівні сформованості готовності; апробовано результати у низці закладів вищої освіти.

Особливо важливо, що результати дослідження впроваджено в освітній процес, про що свідчать довідки про впровадження і що підтверджує їхню практичну ефективність.

Робота має логічну структуру, що охоплює теоретичний аналіз, обґрунтування педагогічних умов і експериментальну перевірку їх ефективності. Експеримент проведено протягом 2023–2025 років із чіткою організацією етапів дослідження.

Позитивним є поєднання теоретичних напрацювань із практико-орієнтованими формами підготовки (інтегровані заняття, педагогічна практика).

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків. Зміст розділів і підрозділів відповідає назві структурних компонентів роботи та переконує у тому, що авторка досягла сформульованої мети дослідження й виконала зазначені у вступі завдання.

Перший розділ присвячений теоретичному аналізу проблеми. Авторка демонструє високий рівень узагальнення наукових підходів, розкриває сутність творчості та готовності вихователя.

Другий розділ містить обґрунтування педагогічних умов і розробку моделі підготовки. Відзначається чіткість структурування матеріалу, логічність викладу, відповідність сучасним освітнім тенденціям.

Третій розділ присвячений експериментальній перевірці. Представлено: організацію дослідження; методiku формувального експерименту; аналіз результатів із використанням статистичних методів. Результати експерименту переконливо підтверджують ефективність запропонованої системи.

Дисертація написана науково-публіцистичним стилем із елементами аналітичного узагальнення. Виклад матеріалу логічний, послідовний, аргументований. Авторка демонструє вміння поєднувати наукову строгість із доступністю викладу.

Загалом зміст дисертації, публікацій дисертантки дають підстави стверджувати, що подане до захисту дослідження є фундаментальним і завершеним, його результати містять беззаперечну наукову новизну, мають теоретичне і практичне значення, пройшли необхідну апробацію у ході обговорень на конференціях.

Необхідно наголосити, що основні положення і висновки роботи знайшли належну апробацію у наукових працях.

Дисертація є самостійною науковою працею, в якій дотримані принципи академічної доброчесності. Використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення представленого дисертаційного дослідження, висловимо деякі зауваження та побажання:

1. Недостатня конкретизація механізмів інтеграції видів діяльності. Хоча авторка обґрунтовує ефективність інтеграції художньо-продуктивної та театральної-ігрової діяльності, у тексті не завжди достатньо чітко розкрито конкретні алгоритми їх поєднання в освітньому процесі. Це дещо ускладнює практичне відтворення запропонованої методики.

2. Обмежена глибина аналізу поняття «творчі здібності». У роботі наведено визначення творчих здібностей як інтегративного утворення, проте бракує детального розмежування їх структурних компонентів (креативне мислення, уява, емоційна виразність тощо), що могло б посилити теоретичну частину.

3. Недостатня деталізація діагностичного інструментарію. Попри визначення критеріїв і рівнів, у роботі не завжди повною мірою описано конкретні методики вимірювання сформованості творчих здібностей дітей і готовності студентів, що обмежує можливості перевірки результатів іншими дослідниками.

4. Описовий характер аналізу зарубіжного досвіду. Аналіз іноземних джерел має переважно оглядовий характер без достатньої критичної інтерпретації та порівняння з українською практикою.

5. Недостатня статистична аргументація результатів експерименту. У роботі заявлено про ефективність педагогічних умов, однак бракує детального представлення методів статистичної обробки даних, що є важливим для підтвердження достовірності висновків.

6. Перевантаженість практичного розділу описом навчальних елементів. Окремі частини (зокрема опис практикумів, критеріїв оцінювання) мають характер інструктивних матеріалів і могли б бути подані більш узагальнено з акцентом на науковому аналізі їх ефективності.

Проте висловлені зауваження і побажання не знижують загальної позитивної оцінки проведеного дослідження.

Вважаю, що дисертаційна робота Зубалій Алли Олександрівни на тему «Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами

інтеграції художньо-продуктивної та театральної діяльності» є завершеним, цілісним і самостійним дослідженням, яке містить нові науково обґрунтовані результати, одержані здобувачкою особисто, які мають практичну та теоретичну цінність, відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), а її авторка заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітніх наук
Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка

Сгу

Н.С. Савченко

*Підпис завідувача:
Продумано з науковою
УДУ ім. В. Винниченка*

Тюка М.В.